

Tüm Hastalıkların Şahı

Kanserin Biyografisi

Siddhartha Mukherjee

Çeviri: Zeynep Arık Tozar

Domingo Yayınları, Eylül 2012

Geçmişte insanlar için ölümcül olan, insanların yaşam kalitesini azaltan ve ortalama yaşam süresini kısaltan pek çok hastalığın üstesinden gelinmiş olduğu bir dönem de yaşıyoruz. Ancak bazı hastalıklar karşısında hâlâ çaresiz kalabiliyoruz. Bunların başındaysa kuşkusuz kanser geliyor. Öyle ki adını anmak bile içimizi ürpertiyor. Tedavi edilebildiği durumlar olsa bile tamamen alt edemediğimiz sinsi bir düşman olarak karşımızda duruyor. Üstelik gitgide artan ve yakın gelecekte daha da

artacağı öngörülen kanser vakaları, bu hastalık ailesinin önemini daha da artırıyor. Bu kadar önemli bir hastalık doğal olarak insanlık ve tıp tarihindeki en büyük mücadele süreçlerinden birini temsil ediyor aynı zamanda. Kanserin ve onunla mücadelenin tarihi de ilgi çekici. Bunun fazlasıyla farkında olan Amerikalı onkolog ve yazar Dr. Siddhartha Mukherjee, Türkçesi *Tüm Hastalıkların Şahı-Kanserin Biyografisi* başlığıyla yayımlanan kitabında kanserin kapsamlı ve ayrıntılı biyografisini popüler bir dille anlatıyor.

Kendisi de bir kanser uzmanı olan yazar kanserin ve kanserle mücadelenin geçmişini, gerçek hasta, doktor ve araştırma öyküleriyle iç içe anlatıyor. Çeşitli türleri, bu türlerin çeşitli belirtileri, mekanizmaları ve etkileriyle kendi içinde büyük bir çeşitliliğe sahip olan kanserin anlaşılma süreci de bu çeşitliliği yansıtan biçimde inişli çıkışlı ve kıvrımlı yollardan geçmiş. Mukherjee, kansere ilişkin ve bugün bir kısmı çok yaygın olan pek çok bilginin henüz bilinmediği dönemlerde, araştırmacıların ve doktorların

gerçeğe nasıl adım adım yaklaştığını anlatarak tıp biliminin doğasına ilişkin bir kavrayış sunuyor. Yazar kanserin biyografisini yalnızca kronolojik olarak sıralanmış bir olaylar silsilesi biçiminde anlatmıyor. Söz konusu dönemin tarihsel ve sosyolojik bağlamı içinde kansere ilişkin hem tıbbi hem de moleküler biyolojik bilginin gelişimini, tedavi yöntemlerinin evrimini, hastalığın etiolojisinin, etimolojisinin ve yaşam alışkanlıklarıyla bağlantılarının anlaşılmasına yönelik çabaları, hastalığın psikolojik, sosyolojik ve politik yansımalarını bir bütün halinde sunuyor. Dolayısıyla kitap sadece bir popüler bilim kitabı değil, aynı zamanda bir genel kültür hazinesi olma özelliği taşıyor. Özellikle de yazarın bağlantılar kurma konusundaki yeteneği edebi açıdan farklı bir lezzet katıyor kitaba.

Yazar her bölüm başlığının altına edebiyatçıların, sanatçıların, doktorların ve hastaların da dâhil olduğu çok sayıda kişiden yaptığı alıntılarla anlatımını zenginleştirmiş. Ayrıca kitabın ortalarında yer alan kuşe kâğıda basılı kısımda destekleyici görseller var. Yazar çok geniş bir kaynakçadan yararlanmış ve metin içinde bu kaynaklara dayanarak yer verdiği bilgileri, kitabın sonundaki notlar kısmında ilgili kaynaklarla ilişkilendirmiş. Böylece kitaptaki belirli bir konuya ilgi duyanların ilgili kaynaklara erişimini kolaylaştırmış. Yazar kitabın sonuna ayrıca teknik terimleri açıklayan küçük bir sözlük ve kapsamlı bir dizin de eklemiştir.

2011 Pulitzer Edebiyat Dışı Kitap Ödülü de dâhil pek çok ödül almış olan kitabın hem kanser konusunda aydınlatıcı olmasını hem de okurlarına tıbbın ve bilimin gelişimi konusunda fikir vermesini diliyoruz.

Neden geri dönüştürmeliyim?

Susan Meredith

Çeviri: Yalçın Arslantürk

TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Haziran 2012

Günümüzde enerji sıkıntısı ve küresel ısınma gibi çevre sorunlarının yanında en önemli sorunlardan biri de malzemelerin gitgide daha kısıtlı hale gelmesi. Bu sorunun kaynağı kuşkusuz insanların her türlü malzemeyi sürekli olarak tekrar geri getirilemeyecek biçimde tüketmesi. Önceleri dünyada bulunan çeşitli malzemeler ya da bunların hammaddeleri o kadar boldu ki bir gün bunların sıkıntısının çekilebileceği kimsenin aklına gelmiyordu. Hızla artan insan nüfusunun artan ihtiyaçları, sınırsız görünen kaynakların sınırlarını gözler önüne seriverdi. Üstelik insanların ihtiyaçları sade-

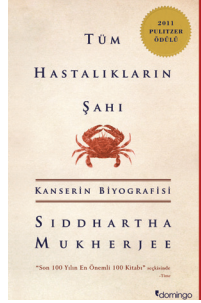
ce nüfusun artmasıyla değil tüketim alışkanlıklarının değişmesiyle de arttı. Artık çok daha kalabalık ve çok daha fazla tüketiyoruz. Nüfus azalmayacağına göre bu problemin çözümü tüketim alışkanlıklarımızı değiştirmemizden geçiyor. Bu hem politikalar yoluyla hükümetler düzeyinde, hem de tek tek bireyler bazında olmalı. Yani hepimiz günlük yaşama alışkanlıklarımızı daha az tüketecek ve daha fazla geri dönüştürecek biçimde yeniden gözden geçirmeli ve değiştirmeliyiz. Bunun en etkin yolu da bireylerin küçük yaştan itibaren kazanacakları alışkanlıklar. Bu gereklilik eğitimcilerin dikkatini bu konuya her geçen gün daha fazla çekiyor ve onları bu konularla ilgili eğitim materyalleri hazırlamaya teşvik ediyor. TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları tarafından geçtiğimiz Haziran ayında Türkçeye kazandırılan *Neden geri dönüştürmeliyim?* başlıklı kitap bunların bir örneği.

Öncelikle ilköğretim çağındaki çocuklara yönelik olarak hazırlanan *Neden geri dönüştürmeliyim?* geri dönüşümün ve çevreyi korumanın gerekliliği, çöp sorunu, geri dönüşüm yapmanın yolları, nelerin geri dönüştürülebildiği, az kullanma ve yeniden kullanma seçenekleri, çeşitli geri dönüşüm teknolojileri gibi konularda, renge renk sevimli çizimlerle zenginleştirilmiş özet bilgiler sunuyor. Kitap ayrıca geri dönüşümün her alanında okurların kendi yaşamlarında benimseyebilecekleri uygulamalar konusunda da önerilerde bulunuyor. Kitabın sonunda yer alan küçük sözlük ve dizin okurların kitaptan faydalanmasını kolaylaştırıyor.

Öncelikle küçük okurlara yönelik olsa da yetişkinlerin de geri dönüşüm konusunda çok şey öğrenebileceği kitabın tüm okurlara geri dönüşüm konusunda motivasyon kazandırmasını diliyoruz.

"Geri dönüşüm konusunda kafan mı karışık? Yoksa 'uğraşamam' mı diyorsun? Bu kitap sayesinde, bir geri dönüşüm uzmanı olacak ve geri dönüştürme isteği ve heyecanı kazanacaksın!"

Susan Meredith: Çocuk ve genç yetişkin kitapları yazarı ve editörü. Yayımlanmış eserlerinden bazıları: *Vücudunuz ve Siz* (çeviri, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 1993), *Gece Hayvanları* (çeviri, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2010), *Bana Bir Şeyler Oluyor! Ergenlik Diyorlar...* (Kızlar) (Sifiraltı Yayıncılık / Çocuk Kitapları Dizisi, 2011), *Neden Formda Kalmalıyım?* (çeviri, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2012).

Siddhartha Mukherjee: Hint asıllı Amerikalı hekim, bilim insanı ve yazar. Hatıralar, bilim ve tıp tarihi ve edebiyat arasında bağlantılar kurduğu belirgin tarzıyla tanınıyor. Columbia Üniversitesi'nde yardımcı doçent ve New York City'deki Columbia Üniversitesi Tıp Merkezi'nde hekim olarak görev yapıyor. Rochester'daki Mayo Clinic'te Plummer Konuk Profesörü (Plummer Visiting Professor), Massachusetts Tıp Derneği'nde Joseph Garland okutmanı (Joseph Garland lecturer) ve Johns Hopkins Tıp Okulu'nda fahri konuk profesör oldu. Bir hematolog ve onkolog olarak ayrıca kanın oluşumu ve mikro-çevre ile kanser hücreleri arasındaki etkileşimler konularındaki çalışmalarıyla da tanınıyor.